

Ключевые слова: игротерапия, дети с особыми потребностями, психокоррекция эмоциональных нарушений.

Sokolova A.B. Psychic correction of emotional disorders in children with special needs with the help of play therapy

The article presents the results of a theoretical study of the problem of correction of emotional disturbances in children with special needs using the method of play therapy. The analysis and synthesis of scientific-theoretical and practical experience of a problem correction of emotional disturbances in children with special needs have made it possible to identify a positive impact of play therapy in the correction of emotional disturbances in children with special needs. The observed lack of effective state of correctional practical work on correction of emotional disturbances in children with special needs using the method in the domestic game terpanes special psychology, led to urgency, the purpose and objectives of the study. The method of play therapy implements an integrated approach in the correctional system, training, correcting produces a powerful influence on the development of the whole child and correction of emotional disturbances in particular.

Key words: play therapy, children with special needs, psychic correction of emotional disorders.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.04. 2015 р.

Рецензент: к. пед. н., проф. Шеремет Б.Г.

УДК: 376.36:81'23

Супрун Д.М.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛЬНИХ ПСИХОЛОГІВ

В статті розглядаються теоретико-методичні засади сучасної методики викладання психології майбутнім корекційним психологам. Аналізується історичний досвід викладання зазначеної навчальної дисципліни у вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладах. Висвітлено сутність і структуру дисципліни. Особлива увага приділяється пошуку та розробці оптимального комплексу методів її запровадження, розробці програм та визначенню їх ефективності. Аналізуються практичні результати роботи науковців у зазначених площинах.

Окреслені перспективи подальших наукових досліджень в контексті вдосконалення підготовки психологічних кадрів для спеціальних шкіл різного типу.

Ключові слова: вища психологічна освіта, корекційний педагог, навчальна дисципліна «Методика викладання психології», наукові дослідження.

Започаткування в середині 90-років на дефектологічному факультеті Українського педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (нині Інститут корекційної педагогіки та психології НПУ ім. М.П. Драгоманова) підготовки практичних психологів для різних типів спеціальних закладів освіти, вимагало запровадження у навчальний цикл нових для дефектологічної освіти навчальних дисциплін. Особливе місце у цьому процесі належить методиці викладання психології – комплексній психолого-педагогічній сфері знань, що ставить за мету озброєння майбутнього корекційного психолога теоретичними знаннями і практичними уміннями та навичками у царині опанування професійною майстерністю передавати знання викладача психології своїм колегам – майбутнім дипломованим психологам.

Розробка методологічних засад методики викладання психології у вищій дефектологічній освіті вимагала від профілюючих кафедр ІКПП вивчення досвіду викладання цієї дисципліни в Інституті педагогіки та психології НПУ ім. М. П. Драгоманова, на психологічному факультеті Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, в Національній академії внутрішніх справ та в інших провідних ВНЗ України, що мають значний досвід із підготовки психологічних кадрів.

Особливий інтерес становило вивчення досвіду Київського інституту внутрішніх справ, де у 1993 році перший проректор академік В. М. Синьов започаткував підготовку психологів для правоохоронних органів. Навколо цього вченого була сформована наукова школа науковців-дефектологів (О. П. Северов, Д. О. Ніколенко, А. С. Рождественський та ін.), які розробили концептуальні засади

підготовки означених фахівців. Першим викладачем методики викладання психології в цьому ВНЗ став тодішній начальник психологічного факультету, професор кафедри психології Д. О. Ніколенко.

Ініціативу своїх колег підтримала і примножила кафедра психологічних дисциплін Національної академії внутрішніх справ на чолі із професором О. О. Хохліною. Саме із її ініціативи у 2012 році педагоги кафедри Бойко–Бузиль Ю. Ю., Горбенко С. Л., Кущенко І. В., Супрун М. О. підготували навчальний посібник «Методика викладання психології у вищій школі, що був рекомендований Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для використання у вищій психологічній школі [5, с. 22]. Враховуючи вагомість теоретичного і практичного спрямування зазначеної праці наших колег зупинимось більш детально на її аналізі з метою професійної популяризації виконаної ними роботи із пошуку нових підходів до вивчення методики викладання психології.

Автори зазначеної науково-методичної праці зазначають, що сучасний стан розвитку вищої освіти характеризується підвищеним інтересом до впровадження новітніх дидактичних технологій в навчальний процес. Новий підхід до професійної підготовки майбутніх кадрів спрямований на подолання невідповідності знань студентів запитам особистості, суспільним потребам і світовим стандартам. «Основним критерієм роботи вищого навчального закладу є рівень підготовленості випускників, раціональне поєднання їхніх теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці, що означає потребу внести пошук ефективних форм і методів навчання, вдосконалення програм, навчальних планів, розроблення нових навчальних методик» [5, с. 5].

Активна пізнавальна позиція студента у процесі оволодіння знаннями – необхідна умова, яка разом з адекватними методами, прийомами, формами навчання забезпечує належний рівень їх засвоєння. Гуманізація освітньої діяльності актуалізує інтерес і спрямовує увагу на внутрішній світ людини. Знання законів і закономірностей психічної діяльності людини підносить її на найвищий рівень усвідомлення нерозривної єдності природи, суспільства й особистості.

Навчальна дисципліна «Методика викладання психології у вищій школі» є невід'ємною складовою підготовки майбутніх психологів і входить до психологічного циклу навчального плану підготовки «Психологів», всіх профільних ВНЗ. Методика викладання психології у вищій школі – це навчальна дисципліна, що розглядає процес викладання психології, її закономірності, зв'язок з іншими науками з метою підвищення ефективності навчання.

Методика викладання психології у вищій школі в системі психологічних дисциплін має свою мету, зміст та завдання. Визначенню мети методики викладання психології як навчальної дисципліни сприяли дослідження Б. П. Бадмаєва, В. К. Боярчук, О. В. Брюховецької, В. С. Герасимової, Н. М. Давидюк, Н. М. Дембрицької, В. П. Карандишева, В. Я. Ляудіс, В. Ю. Стоюхіної, О. В. Хроменко та інших учених. Так, В. Ю. Стоюхіна означила найбільш поширені її трактування:

- специфічні закономірності навчально-виховного процесу, на основі яких визначаються зміст навчання та виховання, визначається система конструктивних педагогічних засобів, необхідних для реалізації цієї мети;
- методи, форми і засоби вивчення психології, їх специфіка та особливості;
- вивчення найбільш ефективних форм засвоєння студентами науково-психологічних знань, набуття психологічних умінь та навичок, які сприятимуть успішності в діяльності та спілкуванні, а також узагальнення досвіду викладання психології як навчальної дисципліни;
- психологія, яка звернена на саму себе;
- методика навчання психологічним знанням та вмінням, методика психологічної освіти і навчання практичним психологічним умінням;
- система засобів і прийомів, спрямованих на підвищення ефективності засвоєння й використання знань у практичній діяльності, організацію спільної діяльності викладача і студентів із метою управління й самоуправління навчальною діяльністю [7 с. 54].

Із аналізу літературних джерел випливає, що метою навчальної дисципліни *методики викладання психології у вищій школі* є опанування студентами системою знань про теоретико-

методологічні основи викладання психології як науки; підвищення якості викладання психології в різних сферах діяльності майбутнього психолога; розкриття особливостей використання різноманітних методів, форм та засобів навчання; оволодіння прийомами професійної самоосвіти й самовиховання. Отже, студент повинен уміти здійснювати такі види професійної діяльності: діагностичну і корекційну; експертну та консультативну; навчально-виховну; науково-дослідну; культурно-освітню [3; 5; 6 та ін.].

Відповідно, методика викладання психології у вищій школі як навчальна дисципліна вирішує такі завдання:

- дати студентам-психологам знання про специфіку викладання психології;
- сформувати у них навички та вміння управління педагогічним процесом;
- сприяти розвитку у студентів педагогічних здібностей;
- розвивати потребу в освітянській діяльності та вміння ефективно організувати її;
- допомогти студентам в оволодінні прийомами професійної самоосвіти і самовиховання;
- сприяти пізнанню й розвитку особистості студентів в контексті обраної ними професії.

Глибоке оволодіння студентами знаннями з методологічних, методичних і теоретичних проблем психології відкриває їм дорогу до практичної і дослідницької діяльності. Інтерес до психології як науки та сфери практичної діяльності переважав протягом усього ХХ ст. При цьому передбачалося, що для успішного викладання психологічних дисциплін цілком достатньо глибоких знань наукової і прикладної психології. Проте останнім часом все більша кількість фахівців усвідомлює той факт, що психологія як навчальний предмет і психологія як наука – нетотожні поняття. Курс психології має свої дидактичні завдання, тому для успішного викладання недостатньо лише психологічних знань, необхідно і вміння викладати.

У викладанні психології є свої особливості і труднощі. Ці труднощі відносяться як до специфіки психологічного знання, так і до особливостей його засвоєння. Важливе значення має і ставлення студентів-психологів до даної дисципліни.

Психологічне знання на сьогодні визнається гуманітарним, хоч тривалий час вважалося природно-науковим. Воно має специфічні особливості, які необхідно враховувати у процесі викладання психології:

1. Предметом психологічної науки є особистість, яка розвивається, змінюється з віком, характером діяльності. В. Я. Ляудіс вважає, що пізнання особистості вимагає скоріше глибини проникнення, ніж точності.

2. Процес пізнання психологічної науки діалогічний, оскільки і предмет пізнання і сторона, яка пізнає, – особистість. Тому процес пізнання психологічної реальності переломлюється через особистісні особливості людини. Подібне явище відсутнє при пізнанні фізичних чи хімічних явищ.

3. Процес пізнання психологічних явищ вимагає не тільки логічного, а й образного та наочно-дієвого мислення, а також розвиток уяви. Студент-психолог повинен навчитися мислити образами, вільно їх переміщати і поєднувати. Так, наприклад, психологу-консультанту у процесі роботи необхідна здатність вільно оперувати уявними образами клієнта, включати його в ту чи іншу ситуацію. Це дає можливість краще зрозуміти проблему клієнта і допомогти в її вирішенні [4, с.75].

Для надання характеристики будь-якого психологічного явища В. С. Герасимова пропонує висвітлювати: *систему понять (визначення, опис), функції психологічного явища (призначення), механізми (як виникає і функціонує явище), види (класифікації), закономірності (закони, особливості, властивості), індивідуальні, вікові та статеві особливості, закономірності розвитку і формування (в онтогенезі, а може бути й у філогенезі), порушення, психологічні теорії, методи вивчення* [1, с.87].

Розуміння структури психологічного знання може допомогти студенту усвідомити цілісність психологічної реальності в усьому різноманітті її зв'язків і відносин. З погляду викладання психології запропонована схема може бути опорою для планування навчальних курсів та аналізу повноти засвоєння знань студентами.

Принципи викладання психології базуються на загальнодидактичних принципах навчання. Принципи навчання – це керівні ідеї в організації навчальних занять, науково обґрунтовані рекомендації,

правила, норми, які регулюють процес навчання. Н. М. Давидюк визначила такі основні принципи, на яких базується вивчення психологічних дисциплін, а саме:

- *принцип науковості* потребує відповідності навчального матеріалу сучасним досягненням наукової та практичної психології, не суперечить науковим фактам, теоріям, закономірностям. Дотримання принципу науковості при вивченні психології означає, що інформація, яка подається студентам, повинна бути доказовою;
- *принцип системності* передбачає певну послідовність і логіку, яка дає системне уявлення про навчальний предмет. При цьому слід показати взаємозв'язок різних психологічних теорій, понять, закономірностей, структурувати й систематизувати теми навчальної програми;
- *принцип єдності раціонального й емоційного*. Відповідно до цього принципу, ефективним вивчення психології буде тоді, коли студенти усвідомлять необхідність вивчення даного предмета, його особистісну і професійну значущість, виявлять усвідомлений інтерес до нього, адже емоційний інтерес до психологічних фактів найбільш суттєвий стимул для вивчення психології;
- *принцип єдності предметно-орієнтованого й особистісно-орієнтованого вивчення психології*. Психологія як навчальний предмет має певну специфіку порівняно з іншими науками. З одного боку, це наука, яка має свій об'єктивний зміст як і інші гуманітарні науки. Тому повинна вивчатись об'єктивно. З іншого боку, предмет цієї науки є особистісно значущим для кожного студента. Тому в них виникає потреба співвіднести знання, які вони отримують, із собою, застосувати їх з метою самопізнання. Дотримання принципу єдності означає збереження певного балансу предметно-орієнтованого й особистісно-орієнтованого змісту на заняттях психології;
- *принцип єдності емпіричного та теоретичного знання*. Цей принцип є конкретизацією дидактичного принципу єдності конкретного й абстрактного. Відповідно до нього у викладанні психології повинні оптимально поєднуватись опис теоретичних ідей, їх логічне обґрунтування і конкретні емпіричні факти, на яких вони базуються, конкретні приклади;
- *принцип доступності* полягає в необхідності співвіднесення змісту і методів навчання з типом студентів, їх освітніми намірами, віковими особливостями, рівнем розвитку. Відповідно до цього необхідно переходити від простого до більш складного, від відомого до невідомого;
- *принцип наочності* полягає у використанні органів чуття й образів у процесі навчання. При викладанні психології можуть використовуватись такі види наочності, як словесна, художня, образотворча, практична;
- *принцип активності* в навчанні – ефективне засвоєння знань, яке відбувається в результаті самостійної активності у навчанні. Реалізація цього принципу досягається за рахунок формування потреби у психологічних знаннях, діалогічної форми навчання, проблемного навчання, широкому використанні практичних методів навчання (експериментів, тренінгів, тестів);
- *принцип зв'язку вивчення психології з життям і практикою*, його суть полягає в поясненні та ілюстрації психологічних понять і закономірностей на прикладах реального життя;
- *вивчення психології повинно мати розвиваючий характер*. Результатом вивчення психологічних теорій, понять, закономірностей є не саме їх знання, а розуміння внутрішнього світу інших людей і самого себе, вдосконалення своєї пізнавальної діяльності, розуміння себе як особистості [2, с.75].

Центральне місце методики викладання психології у вищій школі, як навчальної дисципліни, займають методи, форми й засоби навчання психології, їх специфіка й особливості.

Метод навчання – це система послідовних взаємопов'язаних дій викладача і студента, що забезпечує засвоєння змісту освіти. Методи навчання у вищій школі спрямовані не лише на передавання і сприймання знань, а й на проникнення у процес розвитку науки, розкриття її методологічних основ. Вони характеризуються такими ознаками, як: мета навчання, способи засвоєння

змісту навчання й характер взаємодії суб'єктів навчання (викладача і студента).

Методи навчання, як багатоганне педагогічне явище, розкриті в різноманітних класифікаціях Ю. К. Бабанського, І. А. Добрянського, Г. В. Д'яконова, В. Н. Карандашева, В. Я. Ляудіс, Л. Д. Столяренко та інших учених. Правильний вибір методів навчання відповідно до мети та змісту навчання, вікових особливостей сприяє розвитку пізнавальних здібностей студентів та озброєнню їх уміннями й навичками у використанні набутих знань на практиці, готує їх до самостійного життя, формує світогляд.

Залежно від рівня пізнавальної діяльності студентів методи навчання поділяються на дві групи: 1) репродуктивні; 2) пошукові.

Репродуктивні методи характеризуються тим, що за їх допомогою студенти засвоюють знання у готовому вигляді, виконують інтелектуальні та практичні дії за зразком, даним викладачем.

Пошукові методи передбачають послідовне і цілеспрямоване залучення студентів до розв'язання пізнавальних завдань різної складності, у процесі яких вони активно засвоюють нові знання та вміння.

В основі методів навчання психології лежать прийоми навчання – окремі операції чи практичні дії викладача або студента, що розвивають чи доповнюють спосіб засвоєння матеріалу. Наприклад, прийоми активізації розумової діяльності під час усного викладу знань: порівняння, зіставлення; прийоми стимулювання, контролю і самоконтролю; метод бесіди містить такі прийоми: виклад інформації, активізація уваги та мислення, прийоми запам'ятовування, ілюстрація тощо.

Засоби навчання – це все, що сприяє поліпшенню якості навчання. До них відносять:

- *друковані методичні засоби: підручники, навчальні посібники, дидактичні матеріали* – картки завдання, навчальні інструкції, навчальні алгоритми тощо;
- *наочне приладдя: натуральне* – обладнання, прилади, інструменти, матеріали, зразки тощо; *образне (зображувальне)* – фотографії, репродукції картин художників, плакати; *знаково-символічне* – знакові моделі, графіки, схеми, таблиці тощо;
- *технічні засоби навчання: інформаційні* – відеоапаратура (телевізор, кінокамера, комп'ютери, кінопроектори тощо), аудіоапаратура (магнітофони), проєкційна апаратура (епіпроектори, кодоскопи, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка); *контролюючі* – тренажери для підготовки до заліків та іспитів, прилади для діагностики пізнавальних процесів і властивостей особистості (комп'ютерні діагностичні методики).

Під формою навчання у педагогіці прийнято розуміти ту або іншу організацію навчального процесу, діяльності викладача і студента. Це певні організаційно-часові межі, в яких реалізуються завдання із досягнення мети навчального заняття. Виділяються такі форми навчання: *фронтальна* (лекції, кінолекції тощо), *групова* (семінарські та практичні заняття, навчальні ігри, тренінги) *індивідуальна* (курсіві, контрольні, дипломні роботи, індивідуальні завдання).

Основними формами роботи у процесі вивчення дисципліни є лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота.

На лекційних заняттях студенти отримують систематизовану інформацію з дисципліни, визначеної програмою.

Метою семінарських занять є поглиблене вивчення студентами теоретичного матеріалу, формування навички самостійної переробки наукових текстів та узагальнення матеріалу, розвиток критичного мислення, набуття вміння оперувати основними поняттями.

Практичні заняття призначені для закріплення та деталізації теоретичних знань на практиці, отриманих на лекціях та семінарах; оволодіння навичками професійної діяльності; набуття умінь організації та проведення емпіричного психологічного дослідження; отримання оперативного зворотного зв'язку та перевірки знань студентів.

Метою самостійної роботи студентів у навчальному процесі є опрацювання та закріплення психологічних знань, здійснення підготовки до семінарських та практичних занять на основі аналізу літературних джерел, розвиток умінь самопізнання та саморозвитку.

Перевірка якості засвоєння навчального матеріалу забезпечується такими основними формами контролю, як поточний контроль та підсумковий (екзамен чи залік).

Методи, форми і засоби навчання обираються відповідно до специфіки навчального предмета й окремої теми. Тому як визначає Н. М. Давидюк, викладач психології, що працює у будь-якій її прикладній галузі, насамперед повинен знати основні положення теорії прикладної діяльності, щоб правильно будувати структуру викладання курсу та враховувати закономірності засвоєння знань; уміти орієнтуватись у сучасних наукових концепціях, грамотно визначати та вирішувати дослідницькі та практичні завдання; брати участь у практичній прикладній діяльності, володіти основними методами психодіагностики, психокорекції та психологічного консультування; володіти комплексом знань та методикою викладання психології [2, с.58].

Однак найвагомими професійними багатствами викладача є ті, що засновані на його комунікативній силі, на його вміннях взаємодіяти зі студентами у процесі педагогічного спілкування.

На думку багатьох психологів і педагогів, таких, як В. Ц. Абрамян, І. Д. Бех, О. П. Биконя, Н. П. Волкова, І. А. Зязюн, В. А. Лівенцова, А. О. Ліготський, О. І. Лукашенко, С. Д. Максименко, І. В. Мороз, Л. І. Мороз, А. М. Москаленко, О. І. Трухін та інших, першочергове значення для успішного спілкування мають три фактори: *надійність того, хто говорить, зрозумілість повідомлень, врахування зворотних зв'язків стосовно того, наскільки правильно його зрозуміли*. Водночас мають велике значення і такі якості особистості, як *конгруентність* (уміння бути собою), *емпатія* (розуміння внутрішнього світу іншої людини), *безкорислива доброзичливість і теплота* – безумовне поняття внутрішніх переживань співрозмовника [5].

За визначенням О. П. Биконі, викладач має думати над кожним своїм словом, цілеспрямовано вибудовувати свою промову, розуміючи, що постійно впливає на педагогічний процес у цілому і на особистість кожного студента. Успішна взаємодія між студентом і викладачем відбувається лише тоді, коли вони однаково розуміють, що таке засвоєння наукових знань, які існують умови їх ефективного засвоєння і як організувати спільну роботу [5, с.47].

Отже, сучасний викладач психології вищого навчального закладу покликаний вирішувати такі завдання, як формування у студентів наукового світогляду і високих моральних якостей особистості, розвиток професійної спрямованості та інтересу до майбутньої спеціальності, вироблення вміння застосовувати теоретичні знання психології у практичній діяльності.

Для цього педагог повинен досконало володіти предметом свого науково-викладацького пошуку, тобто мати ґрунтовні професійні знання. На ґрунті професійних знань формується його педагогічна свідомість – принципи і правила, які є засадовими щодо дій і вчинків. Ці принципи і правила кожний педагог виробляє на підставі власного досвіду, але осмислити, усвідомити їх можна лише за допомогою наукових знань, що потребують систематичного поповнення.

Науковці слушно наголошують, що до викладання психологічних дисциплін допускаються фахівці, що мають відповідну освіту і науково-педагогічну кваліфікацію. Викладання психології у вищих навчальних закладах здійснюється переважно фахівцями, які мають базову психологічну освіту і є дипломованими фахівцями, які мають вчений ступінь кандидата або доктора психологічних наук, а також практичними психологами, що мають вищу професійну кваліфікацію. Безпосередньо у процесі навчання беруть участь працівники, що займають такі професорсько-викладацькі посади: декан факультету, завідувач кафедри, професор, доцент, старший викладач, викладач, асистент [5, с.21].

Історико-педагогічний аналіз доробку вчених у сфері дослідження методики викладання психології у вищій школі засвідчив, що їхній творчий доробок може стати запорукою вдосконалення процесу підготовки сучасних психологів для різного типу спеціальних шкіл.

Використана література:

1. Алмазов Б.Н. Психическая средовая дезадаптация несовершеннолетних. – Свердловск: СГУ, 1986. – 205 с.
2. Барко В.І. Психолого-педагогічна діагностика творчого потенціалу особистості: [Методичні рекомендації для практикуючих психологів] / Барко В. І., Панок В.Г. – Київ – Тернопіль: Видавничий відділ ТЕІПО, 2000. – 300 с.
3. Супрун Д.М. Формування у керівників органів внутрішніх справ мотивації збереження здоров'я / Д. М. Супрун // Вісник Академії управління МВС. – 2010. – № 4. – С. 257–263.

4. Панок В. Г. Психологічна служба вищого навчального закладу / В. Г. Панок, В. Д. Острова. – К. : Освіта України, 2010. – 230 с.
5. Стоюхина Н. Ю. Методика преподавания психологии: история, теория, практика : [учеб. пособие] / Н. Ю. Стоюхина. – М. : Флинта: МПСИ, 2009.
6. Cecil H. Patterson and C. Edward Watkins, Jr. "Theories of Psychotherapy", 5th ed., New York: Holt, Rinehart and Winston, 1997. – 169 p.
7. Heider F. The Psychology of Interpersonal Relations. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1958. – 179 p.

References:

1. Almazov B.N. Psyhycheskaja sredovaja dezadaptacija nesovershennoletnih. – Sverdlovsk: SGU, 1986 – 205 s.
2. Barko V.I. Psyhologo-pedagogichna diagnostika tvorchoho potentsialu osobistosti: [Metodichni rekomendatsiyi dlya praktikuuyuchih psyhologiv] / Barko V.I., Panok V.G. – Kiyiv – Ternopil: Vidavnichiy viddil TEIPO, 2000. – 300 s.
3. Suprun D.M. Formuvannya u kerivnikiv organiv vnutrishnih sprav motivatsiyi zberezheniya zdorovya / D. M. Suprun // Visnik Akademiyi upravlinnya MVS. – 2010. – № 4. – S. 257–263.
4. Panok V.G. Psyhologichna sluzhba vischogo navchalnogo zakladu / V. G. Panok, V. D. Ostrova.– K. : Osvita Ukraini, 2010. – 230 s.
5. Stojuhina N.U. Metodika prepodavaniya psyhologii: istiriya, teoriya, praktika : [ucheb. posobiye /N. U. Stouhina. – M. : Flinta: MPSI, 2009.
6. Cecil H. Patterson and C. Edward Watkins, Jr. "Theories of Psychotherapy", 5th ed., New York: Holt, Rinehart and Winston, 1997. – 169 p.
7. Heider F. The Psychology of Interpersonal Relations. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1958. – 179 p.

Супрун Д.Н. Методика преподавания психологии как учебной дисциплины в контексте подготовки специальных психологов

В статье рассматриваются теоретико-методические основы современной методики преподавания психологии будущим коррекционным психологам. Анализируется исторический опыт преподавания указанной учебной дисциплины в отечественных и зарубежных высших учебных заведениях. Освещены сущность и структуру дисциплины. Особое внимание уделяется поиску и разработке оптимального комплекса методов ее внедрения, разработке программ и определению их эффективности. Анализируются практические результаты работы ученых в указанных сферах.

Обозначены перспективы дальнейших научных исследований в контексте совершенствования подготовки психологических кадров для специальных школ разного типа.

Ключевые слова: высшее психологическое образование, коррекционный педагог, учебная дисциплина «Методика преподавания психологии», научные исследования.

Suprun D.M. Methods of teaching psychology as an academic discipline in the context of special psychologists' education

The article deals with theoretical and methodological foundations of modern methods of teaching psychology by future correctional psychologists. Historical teaching experience of indicated discipline in domestic and foreign universities is analyzed. The nature and structure of discipline are viewed. Particular attention is paid to finding and developing of the optimal set of methods of its providing, developing programs and definition of developed program's efficiency.

The practical results of scientists' work in defining spheres are analyzed.

The prospects for further research in the context of improving the psychological preparation of personnel for special schools of various types are outlined.

Keywords: higher psychological education, correctional teacher, discipline "Methods of teaching psychology", scientific research.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2015 р.

Статтю прийнято до друку 06.10. 2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Шеремет М.К.

УДК 376-056.36 : 37.016 : 62/64 (043.5)

Товстоган В.С.

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЗДІБНОСТЕЙ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТРУДОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ШКІЛ

У статті розглядається проблема формування професійно-трудової компетентності в учнів з вадами психофізичного розвитку. На основі аналізу літературних джерел здійснено генез поглядів різних наукових (психологічних) шкіл щодо сутності та механізмів формування загальних і спеціальних здібностей. З'ясовано місце здібностей в структурі особистості, визначені зв'язки з такими її складовими як психічні властивості, схильності, спрямованість, індивідуальний